

HZ. PEYGAMBER, KARDEŞLİK AHLÂKI VE KARDEŞLİK HUKUKU*

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

Bizleri, din-i mübin-i İslâm'la şereflendiren, gönüllerimizi iman nuru ile aydınlatan ve lütfuyla hepimizi “kardeşler” kılan Yüce Rabbimize sonsuz hamd ü senalar olsun!

Hız. Âdem'den Hız. İbrahim'e, Hız. Musa'dan Hız. İsa'ya ve âlemlere rahmet olarak gönderilen son peygamber Muhammed Mustafa'ya (s.a.s.) kadar, bir bakıma yeryüzünde bozulan kardeşliği her fırsatta yeniden tesis etmek için gönderilen bütün peygamberlere salât ve selâm olsun.

Sayın Başbakanım, Muhterem Hazırın, Hanımefendiler, Beyefendiler,

Sözlerime başlarken hepimizi en kalbî duygularıyla, sevgiyle, saygıyla, hürmet ve muhabbetle selâmlıyorum. Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi, feyzi, fazileti, afiyeti, atıfeti üzerinize olsun.

Saygıdeğer Davetliler, Aziz Kardeşlerim,

Bizim medeniyetimizde Yaratıcı eksenli bir insan kardeşliği vardır. Hepimizin insan olarak, beşer olarak aynı özden, aynı mayadan, aynı hamurdan, aynı çamurdan, aynı topraktan yaratılmış olmaktan neşet eden kardeşliğimiz. Hepimizin beşer olarak aynı babadan, aynı Âdem'den, aynı anneden, aynı Havva'dan aldığımız kardeşliğimiz. Hepimizin aynı arzı, aynı zemini, aynı asumanı, aynı dünyayı, aynı âlemi, aynı evreni paylaşmaktan; aynı güneşin ısısından, aynı ayın ışığından yararlanmaktan kaynaklanan kardeşliğimiz.

Yüce Rabbimizin; “*Ey insanlar! Biz sizi bir erkekten ve bir dişiden yarattık. Ve sizi farklı şubelere, ırklara, kabilelere ayırdık. Öyleyse birbirinizi tanıyın.*”¹ Birbirinizin hakkını tanıyın. Birbirinizin varlığını tanıyın. Birbirinizin dilini, dinini, ırkını tanıyın. Birbirinizin onurunu, şerefini, izzetini tanıyın, ilahi fehvasınca bütün insanlığın kardeşliği.

Sevgili Peygamberimizin Veda hutbesindeki o muhteşem ifadeyle “*Hepiniz Âdem'densiniz. Âdem de topraktanır.*”² buyurduğu kardeşliğimiz.

Âdem'in çocukları, Allah nazarında tarağın dişleri gibi eşittir. Hız. Ali Efendimizin “Ya hilkatte eşimsin, ya dinde kardeşimsin” derken vurguladığı hilkatten gelen kardeşliğimizden söz ediyorum.

Latince'de bir söz vardır: “Homo homini lupus: İnsan insanın kurdudur.” Oysa İslâm irfan geleneğine göre insan insanın yurdudur. İnsan insanın umududur. İnsan insanın

velisidir. İnsan insanın sığınağıdır. Bunun içindir ki bizim “Yaratıcı eksenli” insan kardeşliğimiz, modern zamanların sözde “insan merkezli” hümanizmasından farklıdır. Yunus’umuzun ifadesiyle, “Yaradılanı severiz Yaradan’dan ötürü”

Bu yüksek düşünceye göre, her insanda Allah’ın ruhundan bir nefha vardır. Her insan Allah’ın bir ayetidir. Her insan Allah’ın bir eseridir. Her insan Allah’ın muhteşem bir eseridir. Her insanın kalbi Allah’ın evidir. Yunus’umuzun ifadesiyle;

Ben gelmedim dava için,

Benim işim sevi için,

Dost’un evi gönüllerdır,

Gönüller yapmaya geldim.

Yunus der ki:

Hakkı gerçek sevenlere

Cümle âlem kardeş gelir.

Yunus der ki:

Sen sana ne sanırsan ayruğa da onu san,

Dört kitabın manası budur eğer var ise.

Yunus’umuz bu konularda daha sonra kendisini hesaba çekecek bir Molla Kâsım’ın geleceğini bile bile şöyle demiştir:

Cümle yaradılmışa bir gözle bakmayan,

Halka müderris olsa hakikatte âsidur.

Yine der ki:

Öyleyse, gelin kardeş olalım,

Gelin tanış olalım,

İŖi kolay kılalım,

Sevelim, sevilelim,

Dünya kimseye kalmaz.

Gönül yapmak, gönül yıkmamak bu felsefenin, bu dünya görüşünün en temel prensibidir. Erzurumlu Alvarlı Efe der ki:

Hazer kıl kırma kalbin kimsenin cânını incitme!

Esîr-i gurbet-i nâlân olan insanı incitme!

Tarîk-i aşkta bî-çare-yi hicrânı incitme!

Sabır kıl her belâya hâne-yi Rahmân'ı incitme!

Felekte hâsılı insan isen bir cânı incitme!

Günahkâr olma fahr-i âlem-i zî-şânı incitme!

Hz. Mevlânâ'ya, kendisini anlamakta zorluk çeken âlimlerden biri ağır eleştiriler içeren bir mektup yazar. “Duydum ki,

Gel, gel, ne olursan ol yine gel,

İster kâfir, ister Mecusî,

İster puta tapan ol yine gel,

Bizim dergâhımız, ümitsizlik dergâhı değildir,

Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel... diyormuşsun. Bu ne hâldir. İslâm'ın bir izzeti, bir şerefî, bir onuru vardır. Sen nasıl böyle dersin?” der.

Hz. Mevlânâ, büyük bir sabır ve olgunlukla mektubu baştan sona kadar okur. Ardından küçük bir cümle ilave ederek mektubu iade eder. “Sen de gel!”

Değerli Kardeşlerim,

İnsan olmaktan kaynaklanan kardeşliğin bir hukuku ve bir ahlâkı vardır. Hangi dinden, hangi ırktan, hangi renkten, hangi bölgeden, hangi coğrafyadan olursa olsun her insanın bir hakkı ve bir hukuku vardır. Bu sebeple insan insana zulmedemez. İnsan insana

haksızlık edemez. Her insanın canı, kanı, malı, ırzı, namusu, izzeti, onuru muhteremdir, mukaddestir, dokunulamaz.

Ne yazık ki bugün insanlığımız yoksullaştı. İnsanlar topraktan geldiklerini, toprağa gideceklerini ve toprak olacaklarını unuttular. Toprak gibi bereketli olmayı unuttular. Toprak gibi cömert olmayı unuttular. Toprak gibi mütevazı olmayı unuttular.

İşte bunun için Efendimizin Kutlu Doğumunda bu sene “kardeşlik” dedik. Kardeşlik hukuku dedik. Kardeşlik ahlâkı dedik.

Aziz Kardeşlerim,

Bizim bir de bütün bunlara ilaveten din-i mübin-i İslâm’dan kaynaklanan ikinci bir kardeşliğimiz var.

Aynı dini, aynı imanı, aynı inancı, aynı değeri paylaşmaktan neşet eden kardeşliğimiz.

Aynı Allah’a, aynı peygambere, aynı kitaba, aynı hesaba, aynı mizana iman etmekten kaynaklanan kardeşliğimiz.

Aynı kibleye yönelmekten, aynı kıyama durmaktan, aynı rükûa eğilmekten, aynı secdeye kapanmaktan neşet eden kardeşliğimiz.

Ne yazık ki bu kardeşliği de ahlâk ve hukuktan uzaklaştırarak bir söyleme, bir retoriğe, bir edebiyata kurban ettik. Küçük tercihlerimizi, küçük aidiyetlerimizi, küçük mensubiyetlerimizi çatışmacı bir kimliğe dönüştürerek bizi Müslüman kılan iman ve İslâm kardeşliğinin önüne geçirdik. Oysa Yüce Rabbimiz müminler arasındaki ilişkiyi en güzel ifade eden kavramın kardeşlik olduğunu bildirmiştir. “*Müminler, ancak kardeşlerdir.*”³

Müminler birbirine sadece sevgi, sadece ilgi, sadece şefkat, sadece merhamet, sadece muhabbet bağı ile değil, aynı zamanda hak bağı ile bağlıdırlar. Bu bağı sahibi ve kurucusu da Cenab-ı Hakk’ın kendisidir.

Nitekim ayette: “*Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah’ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O’nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz*”⁴ buyrulur.

Bugün İslâm coğrafyasının bir ilim ve medeniyet coğrafyasından bir zulüm ve mazlumiyet coğrafyasına dönüşmesinin en büyük sebebi, kardeşlik ahlâkı ve kardeşlik hukuku ihlâlidir. Oysa kardeşlik hukukunun çığnendiği bir Müslüman dünyayı, kardeşlik ahlâkının zedelendiği bir İslâm dünyasını biraz önce okuduğum ayetin devamında Yüce Rabbimiz ateş dolu bir çukurun kenarındaki tehlikeli yaşama benzetmiştir. Böyle bir yaşam her an ateş dolu çukura düşme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu tehlikeden kurtulmanın yolu, her şeyden önce müminlerin kardeşliğinden geçmektedir. Bunun için

kalpler arasında ülfetin sağlanması ve Cenâb-ı Hakk'ın nimeti sayesinde kardeşler olduğumuzu bir kere daha hatırlamamız gerekmektedir. Çünkü bizim kardeşliğimiz Yüce Allah'ın bize en büyük lütfu, ikramı, ihsanı ve nimetidir. Bu kardeşlik soy, sop, ırk, renk, dil, bölge ve asabiyet temelinde bir kardeşlik değildir. Menfaat temelinde bir kardeşlik hiç değildir. Yüce değerler ve yüksek idealler etrafında bir kardeşliktir. İman ve takva ekseninde bir kardeşliktir. İslâm kardeşliğidir.

Nasıl ki insan olmaktan kaynaklanan kardeşliğimizin bir hukuku ve bir ahlâkı varsa, Müslüman olmaktan kaynaklanan kardeşliğimizin de daha yüksek bir hukuku ve bir ahlâkı vardır.

Müslümanlar, aynı bütünün parçalarıdır. Aynı birin yansımalarıdır. Tevhid ile gelen vahdetin temsilcileridir.

Müslümanlar, aynı bedeninin organları, aynı binanın tuğlaları gibidirler.

Müslüman, Müslüman kardeşini en az kendisi kadar değerli ve saygıdeğer görür. Onu hor, hakir ve küçük görmez.

Müslüman, kendisi için istediğini kardeşi için de ister. Haset etmez, kıskançlık duymaz.

Müslüman güvenilir insandır. Kardeşine ihanet etmez. Eliyle ve diliyle ona zarar vermez.

Müslüman, kardeşine zulmetmez, haksızlık etmez, düşmanlık etmez.

Müslüman, kardeşine karşı mütevazıdır, alçakgönüllüdür.

Müslüman, kardeşine karşı üstünlük yarışı içine girmez.

Müslüman, kardeşiyle iletişime sürekli olarak açıktır.

Müslüman, kardeşine sırt çevirmez.

Müslüman, kardeşine sıkıntısında destek olur.

Müslüman, kardeşinin üzüntüsünü paylaşır.

Müslüman, kardeşinin sevincini paylaşır.

Müslüman, kardeşinin basit görünen derdiyle bile alakadar olur.

Aziz Kardeşlerim,

Bizim bu topraklarda yaşayan insanlar ve Müslümanlar olarak üçüncü bir kardeşliğimiz daha var. Aynı tarihi, aynı kültürü, aynı coğrafyayı paylaşmaktan, aynı kaderi yaşamaktan, ortak kederlerimiz ve ortak sevinçlerimizden, aynı cephelerde birbirimizi müdafaa etmekten gelen kardeşliğimiz. Biz Müslümanlar için daima bir geçici ve küçük;

bir de kalıcı ve büyük aidiyet ve mensubiyetlerimiz olmuştur. Bir aileye, bir ırka, bir gruba, bir mezhebe, bir meşrebe, bir cemaate, bir ideolojiye olan intisabımız ve mensubiyetimiz geçici, küçük mensubiyetlerimizdir. Asıl büyük aidiyet ve mensubiyetimiz, İslâm ailesine olan mensubiyetimizdir. Önemli olan şairin “İntisâbım tâ ezeldendir Cenâb-ı Ahmed’e” dediği gibi doğumunun 1441. yıl dönümünü kutladığımız Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa’ya (s.a.s.) olan intisabımızdır.

Tarih boyunca Müslümanlar için en büyük tehlike, küçük mensubiyetleri kimliğe dönüştürerek bu büyük mensubiyetin önüne geçirmeye kalkışmak olmuştur. Irkçılık, mezhepçilik, meşrepçilik ve cemaatçılık üzerinden kardeşlik hukukunu çiğnemek ve bizi kardeş kılan değerleri yok saymak, aslında Peygamber Efendimize olan intisabımızı hep gölgeleye gelmiştir.

Bir mezhebe, bir meşrebe, bir ideolojiye olan aidiyet ve mensubiyeti bizi asıl kardeş kılan İslâm’a olan mensubiyetin önüne geçirme hareketlerinin, İslâm coğrafyasında yaygınlaşması bugün kardeşliği yeniden inşa etmek için seferber olmamızı gerektirmektedir. Öyle ki Allah yolunda hizmet için meydana gelmiş birlikteliklerde dahi kardeşlik ahlâkı ve hukuku zaman zaman göz ardı ediliyor. Rahmet-i ilâhiyi bile kiskanarak birbirinin cennetinin yolunu kesmeye çalışan kardeşlerin sayısı çoğalıyor. Kibir, buğz, öne geçme, riyaset, gıybet gibi yürekleri kemiren ve ihlası eriten duygular, insanların içinde kol gezip bulduğu bütün güzellikleri talan ediyor.

Oysa doğumunu kutladığımız Peygamber Efendimiz bize böyle bir kardeşlik öğretmedi. Biz kardeşliği ondan öğrendik. O bize kardeşliğin sadece bir retorik, bir söylem ve bir edebiyat olmadığını öğretti. Doğulu-Batılı, Arap-Acem, Türk-Kürt, kadın-erkek, zengin-fakir, şehirli-köylü, işçi-memur, eğitilmiş-eğitimsiz, kariyerli-kariyersiz gibi yapay tüm ayrımları, iman kardeşliğinin potasında eritmeyi bize o öğretti. İnsanlık onunla vardı hakikî kardeşliğin tadına...

Kardeşlerim,

Tarihte yaşanmış acı hadiseleri sürekli günümüze taşıyarak birbirimize hesap sormak yerine bu hadiselerden ibret alarak geleceğin kardeşliğini inşa etmemiz gerekir. Hiçbirimiz ne Sıffin’de vardık ne de Kerbelâ’da. Ne Çaldıran’da vardık ne de Dersim’de. Sorgulamak, yüzleşmek, eleştirmek hakikati bulmak adına elbette önemlidir. Ama unutmak, affetmek, bağışlamak daha da yücedir.

Yusuf Peygamber, yıllar sonra kendisini kuyuya atan kardeşleriyle karşılaştığında, “Beni neden kuyuya attınız?” demedi. “Kardeşlerim, şeytan aramıza girdi” dedi.

Sevgili Peygamberimiz, kendisini yerinden yurdundan eden, Müslümanlara her türlü zulüm ve haksızlığı hatta işkenceyi reva gören, en sevdiği insanları katleden, amcası Hamza’yı öldüren Mekkelilerle, Mekke’nin fethi gününde karşılaştığında “Ben bugün sizlere Yusuf’un kardeşlerine söylediğini söyleyeceğim: ‘Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yok! Allah sizi affetsin! Şüphesiz O, merhametlilerin en merhametlisidir.’” Bugün benim size karşı ne kadar kerim bir kardeş olduğumu göreceksiniz. Haydi gidin!

Artık serbestsiniz” dedi.6

Onun bize öğrettiği bu kardeşliği bugün yeniden imar etmeye, yeniden inşa etmeye her zamankinden daha çok ihtiyacımız var.

*“Beni görmediği hâlde bana iman eden kardeşlerimi özledim!”*7 buyuran Sevgili Peygamberimizin sizlerin yüreğinden, gönlünden hiçbir zaman eksik olmaması niyazıyla sözlerime son verirken, son olarak onun Veda Hutbesinde bütün insanlığa yaptığı kardeşlik çağrısını sizlere bir kez daha hatırlatmak istiyorum:

*“Ey insanlar! Şunu iyi bilin ki, Rabbiniz birdir, atanız da birdir. Arap’ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap’a, beyazın siyaha, siyahın beyaza takva dışında bir üstünlüğü yoktur.”*8

Sevgili Peygamberimizin sık sık özlemine dile getirdiği kardeşler topluluğu olmaktan asla uzaklaşmamak niyazıyla tekrar hepimizi sevgiyle, saygıyla, hürmet ve muhabbetle selâmlıyorum.

*Kutlu Doğum Haftası Açılış Konuşması, 14 Nisan 2012 / İstanbul

Kaynaklar:

1. Hucurât, 49/13.
2. Tirmizî, Menâkıb, 74.
3. Hucurât, 49/10.
4. Âl-i İmrân, 3/103.5 Yusuf, 12/92.
5. Yusuf, 12/92
- 6 Beyhakî, es-Sünenü’l-kübrâ, IX, 195.
- 7 Müslim, Taharet, 39.
- 8 İbn Hanbel, V/411.